



Тарасенко А. В.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗ РІВНЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Розроблено методику оцінки рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України. Досліджено рівень розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України за розробленою методикою. Виявлено ступінь розвитку аграрного сектору України в розрізі регіонів. Ідентифіковані фактори впливу на рівень інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України.

Ключові слова: інфраструктура, інфраструктурне забезпечення, аграрний сектор, об'єкти, методика, оцінка, регіон.

1. Вступ

Нові економічні умови вплинули на основоположні принципи формування і функціонування об'єктів інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України. Розвиток стабілізаційних процесів, спрямованих на забезпечення конкурентних переваг сільськогосподарських товаровиробників в умовах посиленої глобалізації економіки і ефективного проникнення на світові ринки продовольства, обумовлюють трансформацію інституційного середовища інфраструктурного забезпечення.

Відсталість інфраструктурних об'єктів виступає стримуючим фактором подальшого розвитку аграрного сектора економіки, негативно позначається на забезпеченості продовольчими товарами населення країни, проведенні масштабних реінвестицій і нарощуванні конкурентних переваг. Високий рівень розвитку інфраструктури дасть змогу зроби аграрний сектор локомотивом економіки України.

Тому необхідним є оцінка рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України з метою виявлення проблем та дистабілізуючих факторів його розвитку, пошуку дієвих та ефективних механізмів їх вирішення, що зумовлює актуальність вибору теми дослідження.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Підвищення продуктивності в аграрному секторі є ефективним чинником економічного зростання і скорочення бідності як всередині, так і поза сільським господарством. Таке збільшення продуктивності залежить від високого рівня розвитку сільськогосподарської інфраструктури, добре функціонуючих внутрішніх ринків, відповідних установ, а також доступу до сучасних технологій. Дослідження масштабів впливу фізичної інфраструктури на розвиток сільського господарства в країнах, що розвиваються, дозволило на основі аналізу віддачі від інвестицій, вкладених в інфраструктурні об'єкти, виявити, що якість інфраструктури є важливою детермінантою її впливу на функціонування аграрного сектору. З використанням економетричних моделей на основі одночасних структурних рівнянь було визначе-

но вплив інфраструктури на зниження рівня бідності в країні [1].

При визначенні причинного зв'язку між фізичною інфраструктурою та продуктивністю аграрного сектору автором [2] було виявлено й такі фактори впливу, як стан агроєкології, клімат, правова, соціокультурна та політична сфера життя суспільства, наукові дослідження в сільському господарстві та технології, діяльність установ, громадських організацій, фермерських господарств та ін. Оцінка впливу фізичної інфраструктури на розвиток аграрного сектору проводилась автором на основі поділу на чинники прямого (електрика, телекомунікації, зрошувальні системи, транспорт) та непрямого впливу (водопостачання, забезпечення для жителів території дотримання санітарно-гігієнічних норм). Проведений кореляційно-регресійний аналіз факторів впливу на продуктивність аграрного сектору дозволив виявити залежності між продуктивністю праці, станом електрифікації, розвитку систем зрошування, станом доріг та обсягом вкладених у дану сферу інвестицій.

Окремі аспекти вивчення сільськогосподарської інфраструктури відображені у працях авторів [3–7]. Зокрема досліджено державно-приватне партнерство в системі ринково орієнтованого інфраструктурного забезпечення агропромислового комплексу [3], проведено факторний аналіз ефективності інфраструктурного забезпечення аграрного сектору з технічної точки зору [4], виявлено вплив зрошувального землеробства на безперебійні поставки продукції сільського господарства [5], вплив доступності медичних центрів, освітніх закладів, комунікацій, водопостачання, добре розвинутої дорожньої мережі на інфраструктуру сільського господарства на основі визначення інфраструктурного індексу з використанням статистичного спостереження та регресійного аналізу [6], досліджено методологічні аспекти процесу формування інфраструктури аграрної сфери України з обґрунтуванням доцільності застосування інституціонального підходу та його органічного поєднання з основними принципами архітекtonіки як наукового методу, що дає змогу обґрунтувати створення раціональної конструкції інфраструктури аграрної сфери як єдиного цілого на основі принципів структурування, зв'язку і взаємозумовленості її елементів [7].

Методика оцінки економічності функціонування підприємств оптової торгівлі різних форм власності і розмірів, запропонована автором [8] заснована на логістичному підході до управління рухом товарів, а отже може бути застосована і до продовольчих товарів, оскільки в її основі лежить ідея стимулювання мінімізації витрат на здійснення діяльності посередницьких структур, що нині особливо актуально для продовольчого ринку через зростання рівня цін на продовольчу продукцію саме в результаті «накручування» цін в посередницькому секторі.

У роботі [9] запропонована системна оцінка ефективності комерційної діяльності підприємств торгівлі, що може бути застосована до торговельних підприємств інфраструктури аграрного сектору. Регіональний аспект дослідження інфраструктури, запропонований у методиці авторів [10], полягає у порівнянні параметрів стану та розміщення інфраструктурного комплексу територіальних утворень з середніми даними по країні.

Однак, недостатнє вивчення рівня інфраструктурного забезпечення аграрної сфери в регіональному розрізі обумовлюють необхідність проведення досліджень у цьому напрямку.

3. Об'єкт, ціль та задачі дослідження

Об'єкт дослідження — інфраструктурне забезпечення аграрного сектору України.

Метою дослідження є розробка методики оцінки рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України та проведення його аналізу за розробленою методикою, що дозволить виявити ступінь розвитку аграрного сектору України в розрізі областей.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі *задачі*:

1. Дослідити існуючі методики розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору.
2. Розробити авторську методику оцінки рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України.
3. Провести аналіз розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України в розрізі областей за наведеною методикою.
4. Визначити фактори впливу на рівень інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України.

4. Матеріали та методи дослідження рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України

Під інфраструктурним забезпеченням розуміється наявність діючих об'єктів інфраструктури, що створюють умови для безперерійного здійснення процесів виробництва, розподілу, обміну та споживання вироблених благ і послуг як вітчизняними, так і зарубіжними підприємствами та організаціями. Як уже зазначалося, об'єкти інфраструктури аграрного сектору покликані створювати умови для забезпечення сфери обігу сільськогосподарських товарів, тому стосовно аграрного сектору і його інфраструктури можна сформулювати наступне визначення.

Інфраструктурне забезпечення аграрного сектору — складний соціально-економічний, системно-організований комплекс, який забезпечує ефективне виробництво та просування сільськогосподарської продукції

від виробника до споживача зі створенням умов для підтримки необхідного співвідношення попиту і пропозиції, скорочення часу реалізації товарів, а також формування ефективної конкуренції в агробізнесі [11].

Узагальнивши науковий досвід, автор статті пропонує наступні етапи до оцінки інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України.

На першому етапі необхідно визначити місце і роль інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України та його окремих областей. У якості показників можуть виступити частка інфраструктурного комплексу аграрного сектору в валовому регіональному продукті, частка підприємств та організацій інфраструктурного комплексу аграрного сектору.

Для цього:

- обираються підприємства інфраструктурного комплексу за видами економічної діяльності, а саме підприємства торгівлі; транспорту і зв'язку; фінансові та страхові установи; підприємства, що здійснюють операції з нерухомістю; заклади освіти;
- визначаються показники, що характеризують інфраструктурне забезпечення. Так, для характеристики торгівлі використовувався оборот торгівлі на 1 тис. грн. валового регіонального продукту, по решті об'єктів інфраструктурного комплексу був обраний показник, що характеризує число кожного об'єкта інфраструктурного комплексу на 1 тис. чоловік населення;
- проводиться розрахунок коефіцієнтів забезпеченості областей України конкретними об'єктами інфраструктури за формулою:

$$K_{ij} = \frac{P_{ij}}{P_i}, \quad (1)$$

де K_{ij} — коефіцієнт забезпеченості j -го регіону i -м елементом інфраструктури; P_{ij} — показник стану i -го елемента інфраструктури в j -му регіоні; P_i — середнє значення показника стану i -го елемента інфраструктури в регіоні.

— проводиться розрахунок коефіцієнтів для порівняльної оцінки кількісного забезпечення об'єктами інфраструктури в кожній області України, а потім інфраструктурне забезпечення в цілому в Україні за формулою:

$$\bar{K}_j = \frac{\sum_i^n K_{ij}}{n}, \quad (2)$$

де \bar{K}_j — середнє значення коефіцієнта інфраструктурного забезпечення в j -му регіоні; n — число охоплених розрахунком показників.

На другому етапі проводиться оцінка кількісного складу інфраструктури аграрного сектору.

Дану методику автор статті адаптував для дослідження кількісного складу інфраструктурного забезпечення об'єктів аграрного сектору України. Використання методики рейтингової оцінки дозволяє зробити об'єктивні висновки щодо кількісного забезпечення аграрного сектору України підприємствами його інфраструктури, оскільки сама ідея такої оцінки полягає в порівнянні відповідних показників інфраструктурного забезпечення

всіх областей України з еталоном. Чим ближче показники інфраструктурного забезпечення того чи іншого регіону до еталону, тим краще рейтингова оцінка. Згідно з методикою, розрахунок рейтингової оцінки областей України здійснюється в наступному порядку:

1. Визначаються показники, що характеризують кількісну забезпеченість аграрного сектору України підприємствами його інфраструктури. В якості таких показників автором статті запропоновані: коефіцієнт забезпеченості регіонів України підприємствами торгівлі (Кторг), коефіцієнт забезпеченості підприємствами транспорту і зв'язку (Ктз), коефіцієнт забезпеченості фінансовими та страховими установами (Кфс), коефіцієнт забезпеченості установами освіти (Косв). Показники (коефіцієнти) визначаються як відношення кількості підприємств інфраструктури відповідної групи до кількості сільськогосподарських підприємств. В якості вихідних показників для розрахунку коефіцієнтів, що дає кількісну характеристику інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України, використовувалися дані Державного комітету статистики України.

2. Для кожного показника (коефіцієнта) визначаються найкраще значення (еталон).

3. Проводиться стандартизація показників шляхом ділення кожного з них на кращий (еталон) за формулою:

$$k_{ij} = \frac{a_{ij}}{ref_j}, \quad (3)$$

де k_{ij} — стандартизовані показники інфраструктурної забезпеченості j -го регіону; a_{ij} — показники (коефіцієнти) по кожному регіону; ref_j — найкращий показник (еталон).

4. Розраховується рейтингова оцінка кожного регіону України за формулою:

$$P_j = \sqrt{\sum_i g_i \cdot (1 \pm a_{ij})^2}, \quad (4)$$

де P_j — рейтингова оцінка j -го регіону; g_i — коефіцієнт вагомості i -го показника.

Коефіцієнт вагомості визначається, як частка підприємств інфраструктури аграрного сектору України в загальній їх кількості.

5. Здійснюється ранжування регіонів в порядку зростання рейтингової оцінки. Найвищий рейтинг має регіон з мінімальним значенням порівняльної оцінки.

На третьому етапі оцінюється розміщення об'єктів інфраструктури аграрного сектору та їх збалансованість з метою визначення їх доступності виробникам сільськогосподарської продукції.

Для дослідження пропонується взяти торговельні та торгово-посередницькі підприємства. В якості оціночних показників — коефіцієнти концентрації підприємств інфраструктури аграрного сектору України. Дані коефіцієнти розраховуються, як відносні показники координації. Коефіцієнт концентрації торговельних та торгово-посередницьких підприємств (Кктп) характеризує ступінь зосередження торговельних і торгово-посередницьких підприємств по регіонах України. Розраховується він як відношення кількості підприємств в регіоні з максимальною концентрацією, прийнятим за одиницю до

кількості підприємств в інших регіонах України. Економічний сенс даного коефіцієнта полягає в тому, що чим вище коефіцієнт, тим більша кількість підприємств інфраструктури аграрного сектору України зосереджено в даному регіоні.

Однак, на погляд автора статті, для отримання більш об'єктивних висновків значення цього коефіцієнта необхідно співставити з даними виробничої діяльності підприємств, що виробляють сільськогосподарську продукцію в регіоні. Для цього автором статті запропонований коефіцієнт обсягів виробництва сільськогосподарської продукції (Квсг), який розраховується аналогічно до попереднього коефіцієнта, але за основу береться обсяг виробництва сільськогосподарської продукції в грошовому вираженні. Економічний сенс розрахунку даного коефіцієнта полягає в тому, що чим вище значення показника, тим ближче він до максимального значення, тим вище повинна бути в ньому ступінь концентрації підприємств інфраструктурного комплексу.

На четвертому етапі оцінюється якість послуг, що надаються об'єктами інфраструктурного забезпечення аграрного сектору.

Оцінка об'єктів інфраструктури, згрупована у 5 підсистем (торгово-посередницька, кредитно-фінансова, сервісна, контролююча, інформаційно-консультативна), здійснюється за 5 критеріями (рівень підготовки персоналу, доступність послуг споживачам, оперативність виконання послуг, різноманітність переліку надання послуг, рівень оснащення необхідною технікою і технологією). По кожній підсистемі інфраструктури аграрного сектору виводиться середня оцінка, отримана як середньоарифметичне значення всіх оціночних балів по кожному критерію. Наступним кроком є розрахунок загальної оцінки якості послуг інфраструктури аграрного сектору, розраховану, у свою чергу, як середньоарифметичне значення оцінок по кожному критерію. Середня оцінка дає загальне уявлення про якість послуг інфраструктури аграрного сектору України в розрізі регіонів.

На п'ятому етапі проводиться узагальнення результатів оцінки, отриманих на попередніх етапах і дається загальна оцінка інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України.

Оцінка на всіх етапах проводиться за наступною шкалою: висока (4,0–5,0 балів); середня (3,0–3,9 балів); низька (2,0–2,9 балів).

5. Результати досліджень рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України

Результати поетапної оцінки рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України в розрізі областей на 1–4 етапах представлено в табл. 1.

Провівши оцінку місця і ролі інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України в розрізі областей автор статті виділив 3 групи. До I групи (висока оцінка) відноситься 6 областей, а саме: Донецька, Харківська, Одеська, Київська, Дніпропетровська та Львівська області. До II групи (середня оцінка) — також 6 областей, а саме: Автономна Республіка Крим, Івано-Франківська, Миколаївська, Вінницька, Херсонська та Запорізька області. Решта 13 областей отримали низьку оцінку рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору.

Таблиця 1

Поетапна оцінка рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України в розрізі областей

Область	I етап	II етап	III етап	IV етап
Автономна Республіка Крим	3,2	3,0	2,8	2,7
Вінницька	3,4	2,8	4,4	3,4
Волинська	2,3	3,4	2,5	2,8
Дніпропетровська	4,9	3,2	4,9	3,8
Донецька	4,1	5,0	4,9	2,9
Житомирська	2,4	3,4	2,9	3,1
Закарпатська	2,8	2,8	2,2	2,8
Запорізька	3,9	2,6	3,4	3,3
Івано-Франківська	3,1	4,1	2,5	2,9
Київська	4,8	4,4	4,4	3,9
Кіровоградська	2,7	2,3	3,2	3,6
Луганська	2,9	3,6	3,1	2,8
Львівська	4,9	4,8	3,9	4,1
Миколаївська	3,2	2,0	2,9	3,2
Одеська	4,6	2,2	3,9	3,7
Полтавська	2,3	2,7	4,1	3,4
Рівненська	2,2	4,1	2,6	2,9
Сумська	2,9	3,4	2,9	3,1
Тернопільська	2,5	2,9	2,6	3,3
Харківська	4,5	4,8	4,6	3,9
Херсонська	3,4	2,2	2,9	3,4
Хмельницька	2,9	2,9	3,4	2,9
Черкаська	2,6	2,8	3,8	3,4
Чернівецька	2,8	2,9	2,0	3,2
Чернігівська	2,7	3,8	3,0	3,0

Визначивши оцінку кількісного складу інфраструктури аграрного сектору можемо поділити всі області України на 3 групи. До I групи (висока оцінка) відносять області, в яких оцінка від 4,0 до 5,0 балів, а саме: Донецька, Харківська, Львівська, Київська, Рівненська та Івано-Франківська області. До II групи (середня оцінка) відносять області з оцінкою від 3,0 до 3,9 балів, а саме: Чернігівська, Луганська, Волинська, Житомирська, Сумська, Дніпропетровська та Автономна Республіка Крим. До III групи (низька оцінка) відносять області з оцінкою від 2,0 до 2,9 балів, а саме: Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Черкаська, Вінницька, Закарпатська, Полтавська, Запорізька, Кіровоградська, Одеська, Херсонська та Миколаївська області.

Оцінивши розміщення об'єктів інфраструктури аграрного сектору та їх збалансованість бачимо, що найбільша ступінь концентрації торговельних та торгово-

посередницьких підприємств спостерігається в областях з містами-мільйонниками, а саме Донецька, Дніпропетровська, Львівська, Харківська, Одеська та Київська область. Високий коефіцієнт концентрації виробництва сільськогосподарської продукції спостерігається в Вінницькій, Полтавській, Дніпропетровській, Київській, Черкаській та Харківській області. Відповідно такі області, як: Дніпропетровська, Київська та Харківська мають відносно високу концентрацію торговельних й торгово-посередницьких підприємств та концентрацію виробництва сільськогосподарської продукції, що за інших рівних умов (якість послуг об'єктів інфраструктури, доступність до них, взаємодія з ними на взаємовигідних умовах та ін.) дозволяє полегшити збут виробленої продукції. Відносно низька концентрація торговельних й торгово-посередницьких підприємств при високій концентрації виробництва сільськогосподарської продукції спостерігається в Полтавській, Черкаській, Кіровоградській та Херсонській областях. Висока концентрація торговельних й торгово-посередницьких підприємств при низькій концентрації виробництва сільськогосподарської продукції спостерігається в Луганській, Львівській, Донецькій областях та Автономній Республіці Крим.

Дані оцінки дозволяють зробити висновок лише про кількісне забезпечення областей об'єктами інфраструктури аграрного сектору, але не дає достатніх підстав судити про ступінь розвиненості інфраструктурного забезпечення, оскільки не відображає якісної сторони роботи її об'єктів.

Провівши оцінку якості послуг, що надаються об'єктами інфраструктурного забезпечення аграрного сектору, автор статті виявив, що лише у Львівській області дана оцінка становить більше 4,0 балів, а саме 4,1. В таких областях як: Автономна Республіка Крим, Волинська, Донецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Луганська, Рівненська та Хмельницька областях оцінка нижча за 3,0 бали.

Провівши узагальнення результатів оцінки, отриманих на попередніх етапах, отримали загальну оцінку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України (рис. 1).



Рис. 1. Загальна оцінка рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України в розрізі областей

Як бачимо з рис. 1, до групи з високою оцінкою розвиненості рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору належать такі області: Дніпропетровська, Донецька, Київська, Львівська та Харківська. До групи з середньою оцінкою – Вінницька, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Одеська, Рівненська, Сумська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська та Чернігівська області. Решта областей отримала низьку оцінку розвиненості інфраструктурного забезпечення аграрного сектору.

6. Обговорення результатів дослідження рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України

Високий рівень інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України є рушійною силою розвитку національної економіки, що сприяє підвищенню якості соціально-економічного життя населення. Його дослідження в регіональному розрізі дає можливість виявити локальні точки, навколо яких в подальшому можна розробити ефективну систему інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України.

Проведеним дослідженням рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України визначено наступні недоліки його функціонування, а саме: низький рівень використання потенціалу підприємств аграрної сфери, що зумовлений недосконалістю нормативно-правової бази, яка регулює діяльність даних підприємств, несприятливий інвестиційний клімат, пасивне впровадження інноваційних технологій у галузь, неструктурованість системи об'єктів інфраструктурного забезпечення аграрного сектору.

На даному етапі функціонування аграрного сектору України існує багато проблем, при вирішенні яких можна досягнути високих результатів його розвитку та національної економіки країни в цілому. Для їх вирішення необхідно вдосконалити державне регулювання інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України, зокрема у контексті розробки нормативно-правової бази у відповідності до сучасних тенденцій розвитку соціально-економічних відносин у країні та світі, пошуку шляхів покращення інвестиційного клімату та активізації його інноваційної складової.

Тому у подальших дослідженнях за даною проблемою слід розробити ефективний механізм державного регулювання та концептуальні засади розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України.

7. Висновки

В результаті проведених досліджень:

1. Досліджено існуючі методики розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору, які в переважній більшості оцінюють якість інфраструктури на основі аналізу віддачі від інвестицій, вкладених в інфраструктурні об'єкти, продуктивність аграрного сектору в залежності від рівня розвитку його фізичної інфраструктури, ефективність застосування логістичних підходів до регулювання інфраструктурного забезпечення та ін.

2. Розроблено авторську методику оцінки рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України в розрізі регіонів, яка складається з п'яти етапів, що полягають у визначенні місця та ролі інфраструктурного

забезпечення аграрного сектору України та його окремих областей, оцінці кількісного складу інфраструктури аграрного сектору, оцінці розміщення об'єктів інфраструктури аграрного сектору та їх збалансованості з метою визначення їх доступності для виробників сільськогосподарської продукції, оцінюванні якості послуг, що надаються об'єктами інфраструктурного забезпечення аграрного сектору, та узагальненні результатів оцінок, отриманих на попередніх етапах і загальній оцінці інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України за регіонами.

3. За наведеною методикою проведено аналіз розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України в регіональному розрізі, який дав змогу до групи з високою оцінкою розвиненості рівня інфраструктурного забезпечення аграрного сектору віднести такі області: Дніпропетровська, Донецька, Київська, Львівська та Харківська; до групи з середньою оцінкою – Вінницьку, Житомирську, Запорізьку, Івано-Франківську, Кіровоградську, Луганську, Одеську, Рівненську, Сумську, Херсонську, Хмельницьку, Черкаську та Чернігівську області, а решта отримали низьку оцінку.

4. Визначено, що основними факторами впливу на рівень інфраструктурного забезпечення аграрного сектору України є діяльність торгово-посередницьких структур, фінансово-кредитних посередників, соціально-економічний розвиток областей, наявність освітніх та наукових закладів, агроекологія, природно-кліматичні умови.

Таким чином, проведений аналіз дає можливість виявити проблемні ланки в інфраструктурному забезпеченні аграрного сектору та розробити напрямки його вдосконалення.

Література

1. Pinstrip-Andersen, P. Rural Infrastructure and Agricultural Development. Rethinking Infrastructure for Development [Text] / P. Pinstrip-Andersen, S. Satoru; by eds: F. Bourguignon, B. Pleskovic // Annual World Bank Conference on Development Economics. – Washington, DC: World Bank, 2007. – P. 175–203. doi:10.1596/978-0-8213-6841-1
2. Llanto, G. M. The Impact of Infrastructure on Agricultural Productivity [Text] / G. M. Llanto // Discussion Paper Series. – Philippine Institute for Development Studies, 2012. – № 12. – P. 1–54.
3. Warner, M. Market-oriented agricultural infrastructure: appraisal of public-private partnerships [Text] / M. Warner, D. Kahal, S. Lehel // Agricultural Management, Marketing and Finance Occasional. – Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2008. – Paper 23. – P. 1–43.
4. Zongzhang, L. The effects of rural infrastructure development on agricultural production technical efficiency: evidence from the data of Second National Agricultural Census of China [Text] / L. Zongzhang, L. Xiaomin // Proceedings of the International Association Agricultural Economists Conference, Beijing, China, August 16–22, 2009. – Paper 506. – P. 1–19.
5. Dowgert, M. F. The impact of irrigated agriculture on a stable food supply [Text] / M. F. Dowgert // Proceedings of the 22nd Annual Central Plains Irrigation Conference, Kearney, NE., February 24–25, 2010. – Available at: \www/URL: https://www.ksre.k-state.edu/irrigate/ooow/p10/Dowgert10.pdf
6. Fakayode, B. S. An Economic Survey of Rural Infrastructures and Agricultural Productivity Profiles in Nigeria [Text] / B. S. Fakayode, O. A. Omotesho, A. B. Tsoho, P. D. Ajayi // European Journal of Social Sciences. – 2008. – Vol. 7, № 2. – P. 158–171.
7. Корчинський, І. Архітектура інфраструктури аграрної сфери України [Текст] / І. Корчинський // Аграрна економіка. – 2014. – Т. 7, № 1–2. – С. 96–100.
8. Герасименко, Н. М. Комплексная оценка торговой инфраструктуры рынка товаров производственного назначения Хабаровского края [Текст] / Н. М. Герасименко, С. А. Пиханова // Практический маркетинг. – 2003. – № 7. – С. 20–28.

9. Николаева, Т. И. Системная оценка эффективности коммерческой деятельности предприятий торговли [Электронный ресурс] / Т. И. Николаева // Маркетинг в России и за рубежом. — 2000. — № 4. — Режим доступа: \www/URL: <http://www.cfin.ru/press/marketing/2000-4/11.shtml>
10. Третьяков, М. М. Оценка уровня развития инфраструктуры региона [Текст] / М. М. Третьяков, Э. М. Велиев // Вестник ХГЭАП. — 2007. — № 3(24). — С. 30–34.
11. Тарасенко, А. В. Инфраструктурне забезпечення як елемент комплексного розвитку агропромислового сектору регіону [Текст] / А. В. Тарасенко // Science and Education in Australia, America and Eurasia: Fundamental and Applied Science, Melbourne, Australia, June 25, 2014. — Melbourne: Melbourne IADCES Press, 2014. — Vol. I. — P. 289–294.

МЕТОДИКА ОЦЕНКИ И АНАЛИЗ УРОВНЯ ИНФРАСТРУКТУРНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ

Разработана методика оценки уровня инфраструктурного обеспечения аграрного сектора Украины. Исследован уровень

развития инфраструктурного обеспечения аграрного сектора Украины по разработанной методике. Выявлена степень развития аграрного сектора Украины в разрезе регионов. Идентифицированы факторы влияния на уровень инфраструктурного обеспечения аграрного сектора Украины.

Ключевые слова: инфраструктура, инфраструктурное обеспечение, аграрный сектор, объекты, методика, оценка, регион.

Тарасенко Артем Валерійович, асистент, кафедра фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет, Україна, e-mail: t_a_v88@mail.ru.

Тарасенко Артем Валерьевич, ассистент, кафедра финансов, банковского дела и страхования, Черниговский национальный технологический университет, Украина.

Tarasenko Artem, Chernihiv National University of Technology, Ukraine, e-mail: t_a_v88@mail.ru

УДК 332:336.1:352

DOI: 10.15587/2312-8372.2016.60630

Булеца Н. В.

РЕГУЛЮВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В статті розкрито зміни у нормативно-правовій базі бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України. Встановлено, що в умовах інтеграції з країнами ЄС бюджетне та податкове законодавство України доповнюється з позицій сприяння децентралізації органів місцевого самоврядування відповідно до європейських вимог щодо реформування вітчизняної економіки. Визначено основні стратегічні напрями соціально-економічного розвитку регіонів України.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток регіонів, міжбюджетні відносини, нормативно-правове забезпечення, податкове реформування, бюджетне реформування.

1. Вступ

В Україні місцеві бюджети є складовою частиною її бюджетної системи. За ними закріплені відповідні джерела отримання доходів, які використовуються місцевими органами влади за визначеними напрямками відповідно до законодавства. Розподіл повноважень між урядом та органами місцевого самоврядування формується в бюджетній системі країни та визначає соціально-економічний розвиток її регіонів. В контексті євроінтеграційних процесів реформування міжбюджетних відносин в Україні має сприяти вирішенню проблеми централізації коштів на державному рівні та підвищенню регіонального розвитку. Тому бюджетне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України з метою підвищення їх фінансового забезпечення в умовах децентралізації є актуальною темою дослідження.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Дослідження впливу міжбюджетних відносин на розвиток економіки розкриваються в працях зарубіжних та

вітчизняних науковців. Питанням впливу міжбюджетних відносин на соціально-економічний розвиток територій займалися такі видатні зарубіжні вчені, як: Ч. Тібу [1, 2], Р. Масгрейв [3], У. Оутс [4], Д. Врайт [5] та інші. В сучасних умовах розвиток підходів щодо вдосконалення бюджетного та податкового законодавства з позицій підвищення якості фінансового забезпечення територіальних громад є актуальним у дослідженнях вітчизняних науковців. Так, І. Волоховою [6] досліджується ефективність зарахування до місцевих бюджетів частини податку на прибуток підприємств; І. Луніною [7] — чинна система зарахування податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів; Ю. Мазур [8] — податкові стимули господарської діяльності в умовах імплементації Угоди про асоціацію з ЄС; О. Тищенко [9] — визначення міжбюджетних відносин в сучасних умовах. Враховуючи накопичений досвід напрацювань в сфері регулювання міжбюджетних відносин, висвітлення проблем в сфері впливу таких відносин на соціально-економічний розвиток регіонів при їх реформуванні є не достатнім та потребує подальшого дослідження в цьому напрямку з урахуванням інтеграції з країнами ЄС.